

ความคาดหวังและความพึงพอใจของนักศึกษาต่อการจัดการเรียนการสอนหลักสูตรวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาจิตวิทยาเด็ก วัยรุ่นและครอบครัว มหาวิทยาลัยมหิดล

เสรี สิงห์โงน¹, สาลินี จันท์เจริญ^{1*} และ ธัญลักษณ์ กองชัยมงคล²

¹สถาบันแห่งชาติเพื่อการพัฒนาเด็กและครอบครัว มหาวิทยาลัยมหิดล ตำบลศาลายา อำเภอพุทธมณฑล จังหวัดนครปฐม 73170

²คณะแพทยศาสตร์โรงพยาบาลรามาธิบดี มหาวิทยาลัยมหิดล แขวงทุ่งพญาไท เขตราชเทวี กรุงเทพมหานคร 10400

*salinee.j@hotmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาความคาดหวังและความพึงพอใจของนักศึกษาต่อการจัดการเรียนการสอน 2) เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างความคาดหวังและความพึงพอใจของนักศึกษาต่อการจัดการเรียนการสอน และ 3) เพื่อเปรียบเทียบความคาดหวังและความพึงพอใจของนักศึกษาต่อการจัดการเรียนการสอน จำแนกตาม รหัสนักศึกษา เพศ อายุ สาขาวิชาที่จบ การศึกษาระดับปริญญาตรี สถาบันที่จบการศึกษา ประสบการณ์ทำงาน และระยะเวลาที่มีประสบการณ์ทำงาน เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน การวิจัยเชิงปริมาณเก็บข้อมูลจากประชากรซึ่งเป็นนักศึกษาปัจจุบันและศิษย์เก่าตั้งแต่ปีการศึกษา 2556-2560 จำนวน 54 คน การวิจัยเชิงคุณภาพใช้ข้อมูลความคิดเห็นของนักศึกษาต่อการจัดการเรียนการสอนของหลักสูตรจากโครงการสัมมนาเพื่อพัฒนาหลักสูตร ประจำปี 2557-2561 วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการหาค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์ความคาดหวังและความพึงพอใจของนักศึกษา จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลด้วย t-test และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว และเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างความคาดหวังและความพึงพอใจของนักศึกษา ด้วยสถิติที สำหรับข้อมูลเชิงปริมาณ และใช้การวิเคราะห์เนื้อหา จำแนก จัดกลุ่ม และแยกประเภทข้อมูล สำหรับข้อมูลเชิงคุณภาพ

ผลการศึกษาพบว่า 1) นักศึกษามีความคาดหวังต่อการจัดการเรียนการสอน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.18$) และมีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนการสอน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.35$) 2) นักศึกษามีความคาดหวังและความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนการสอนโดยภาพรวมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยพบว่าระดับความพึงพอใจสูงกว่าระดับความคาดหวัง และ 3) นักศึกษาที่มี รหัส เพศ อายุ สาขาวิชาที่จบการศึกษา สถาบันที่จบการศึกษา ประสบการณ์ทำงาน และระยะเวลาที่มีประสบการณ์ทำงาน แตกต่างกัน มีความคาดหวังและความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนการสอนในภาพรวมไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

คำสำคัญ: ความคาดหวัง, ความพึงพอใจ, สาขาวิชาจิตวิทยาเด็ก, วัยรุ่น, และครอบครัว

บทนำ

มหาวิทยาลัยมหิดลเป็นสถาบันระดับอุดมศึกษาขนาดใหญ่ของประเทศไทย มีวิวัฒนาการเริ่มต้นจากศิริราชพยาบาล โรงเรียนแพทยากร โรงเรียนราชแพทยาลัย ซึ่งเป็นคณะหนึ่งของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยในขณะนั้น แล้วจึงสถาปนาเป็นมหาวิทยาลัยแพทยศาสตร์ จนกระทั่งปี พ.ศ. 2512 จึงได้รับพระราชทานนามมหิดล เป็นชื่อของมหาวิทยาลัย ตลอดระยะเวลาที่ล่วงเลยผ่านมา มหาวิทยาลัยได้พัฒนาทั้งด้านการเรียนการสอน การวิจัย และการบริการวิชาการจนเป็นที่ยอมรับในระดับชาติและนานาชาติ ปัจจุบันมหาวิทยาลัยได้ผลิตบัณฑิตหลากหลายสาขาวิชาที่มีคุณภาพ เช่น สาขาวิทยาศาสตร์ สาขาวิทยาศาสตร์สุขภาพ สาขาวิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อม สาขาเทคโนโลยีสารสนเทศ สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ เป็นต้น เพื่อออกไปพัฒนาสังคมและประเทศชาติจำนวนมาก

เมื่อวันที่ 15 พฤษภาคม 2556 สภามหาวิทยาลัยมหิดลได้อนุมัติหลักสูตรวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาเด็ก วิทยาลัยและครอบครัว ซึ่งเป็นหลักสูตรที่พัฒนาขึ้นภายใต้ความร่วมมือของส่วนงานใหม่มหาวิทยาลัยมหิดล จำนวน 3 ส่วนงานคือ สถาบันแห่งชาติเพื่อการพัฒนาเด็กและครอบครัว ภาควิชาจิตเวชศาสตร์ คณะแพทยศาสตร์โรงพยาบาลรามาธิบดี และคณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล เพื่อมุ่งหวังจะผลิตมหาบัณฑิตด้านจิตวิทยาเด็ก วิทยาลัยและครอบครัว ซึ่งเป็นหลักสูตรแรกและหลักสูตรเดียวในประเทศไทยที่เปิดสอนในระดับปริญญา โดยเปิดรับนักศึกษาและจัดการเรียนการสอนตั้งแต่ปีการศึกษา 2556 เป็นต้นมาจนถึงปัจจุบัน รวมทั้งหมด 6 รุ่น

ภาวการณ์ปัจจุบันการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษามีความจำเป็นต้องพัฒนาและปรับปรุงหลักสูตรการเรียนการสอนให้ทันสมัย และสามารถตอบสนองต่อความต้องการของผู้เรียน กระทรวงศึกษาธิการโดยสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา (2552) จึงได้กำหนดให้สถาบันอุดมศึกษาดำเนินการพัฒนาและปรับปรุงหลักสูตรให้เป็นไปตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2552 (Thailand Qualifications Framework: TQF) เพื่อให้หลักสูตรสามารถจัดการเรียนการสอนที่ได้มาตรฐาน และสร้างการเรียนรู้ให้ตรงต่อความต้องการของผู้เรียนในฐานะผู้รับบริการทางการศึกษาหรืออีกนัยหนึ่งคือ ลูกค้ำด้านการศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดเกณฑ์คุณภาพการศึกษาเพื่อการดำเนินการที่เป็นเลิศ (Education Criteria for Performance Excellence: EdPEX) ที่ได้กำหนดเกณฑ์ตัวชี้วัดการประเมินด้านผู้เรียนในฐานะลูกค้ำที่ต้องรับบริการการจัดการเรียนการสอนจากหลักสูตรและสถานศึกษา (คณะกรรมการการอุดมศึกษา, 2558) เพื่อต้องการทราบความคาดหวังและความพึงพอใจในการให้บริการ เมื่อการจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษาได้นำแนวคิดด้านการตลาดมาใช้ในการจัดการด้านการศึกษา ผู้เรียนจึงอยู่ในฐานะผู้ลงทุนย่อมมีความคาดหวังเกี่ยวกับประสบการณ์การเรียนรู้ที่จะได้รับจากหลักสูตรและสถานศึกษา ความคาดหวังที่จะได้รับบรรยากาศในการเรียน ตลอดจนความคาดหวังในตัวอาจารย์ผู้สอน (Tricker, อังโนอารีรักษ์ มีแจ้ง, 2552)

ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยในฐานะนักวิชาการศึกษาปฏิบัติงานสนับสนุนการจัดการเรียนการสอนของหลักสูตรจึงมีความสนใจศึกษาความคาดหวังและความพึงพอใจของผู้รับบริการคือนักศึกษาที่เข้ามาศึกษาในหลักสูตรเพื่อจะได้ทราบความต้องการของผู้รับบริการ และสามารถนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาครั้งนี้ไปปรับปรุงและพัฒนาการจัดการศึกษาของหลักสูตร ตลอดจนการประกันคุณภาพการศึกษาตามนโยบายของมหาวิทยาลัยต่อไป

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาความคาดหวังและความพึงพอใจของนักศึกษาต่อการจัดการเรียนการสอนหลักสูตรวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาเด็ก วิทยาลัยและครอบครัว
2. เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างความคาดหวังและความพึงพอใจของนักศึกษาต่อการจัดการเรียนการสอนหลักสูตรวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาเด็ก วิทยาลัยและครอบครัว
3. เพื่อเปรียบเทียบความคาดหวังและความพึงพอใจของนักศึกษาต่อการจัดการเรียนการสอนหลักสูตรวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาเด็ก วิทยาลัยและครอบครัว จำแนกตาม รหัสนักศึกษา เพศ อายุ สาขาวิชาที่จบการศึกษาระดับปริญญาตรี สถาบันที่จบการศึกษา ประสบการณ์ทำงาน และระยะเวลาที่มีประสบการณ์ทำงาน

วิธีดำเนินการวิจัย

ใช้วิธีการวิจัยแบบผสมผสาน (Mix Methodology) ระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณและการวิจัยเชิงคุณภาพ เพื่อหาคำตอบตามวัตถุประสงค์ที่กำหนด โดยได้ดำเนินการตามระเบียบวิธีวิจัย ดังนี้

ประชากร

การวิจัยเชิงปริมาณ ศึกษาจากประชากรที่เป็นนักศึกษาและศิษย์เก่าหลักสูตรวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาเด็ก วิทยาลัยและครอบครัว ตั้งแต่ปีการศึกษา 2556-2560 จำนวนรวมทั้งสิ้น 60 คน การวิจัยเชิงคุณภาพศึกษาจากข้อสรุปความคิดเห็นของนักศึกษาต่อการจัดการเรียนการสอนจากโครงการสัมมนาเพื่อพัฒนาหลักสูตร ประจำปี 2557-2561

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

การวิจัยเชิงปริมาณใช้แบบสอบถามที่ดัดแปลงมาจากเครื่องมือของอมรรัตน์ เสตสุวรรณ และอรชร ศรีไทรล้วน (2557) มี 3 ส่วน ส่วนที่ 1 เป็นแบบสอบถามปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ รหัสนักศึกษา เพศ อายุ สาขาวิชาที่จบการศึกษาระดับปริญญาตรี สถาบันที่จบการศึกษา ประสบการณ์ทำงานก่อนเข้าศึกษา และระยะเวลาที่มีประสบการณ์ทำงาน ส่วนที่ 2 เป็นแบบสอบถามความคาดหวังและความพึงพอใจของนักศึกษา จำนวน 6 ด้าน ลักษณะมาตราส่วน 5 ระดับ ตามรูปแบบ Likert scale และส่วนที่ 3 เป็นข้อคิดเห็นอื่นๆ

นำแบบสอบถามไปให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน พิจารณาความถูกต้องและความตรงเชิงเนื้อหา และนำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try Out) กับกลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะใกล้เคียงกันเพื่อค่าความเชื่อมั่นด้วยค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบัก จำนวน 30 ชุด ได้ค่าความเชื่อมั่น Alpha= 0.97

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการแจกแบบสอบถามกับนักศึกษาและศิษย์เก่าหลักสูตรวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาเด็ก วิทยาลัยและครอบครัว จำนวน 60 ชุด โดยทางออนไลน์ และได้แบบสอบถามที่สมบูรณ์กลับมา จำนวน 54 ชุด

การวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณโดยใช้สถิติ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน t-test One-way ANOVA และ Paired t-Test

วิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา โดยจัดระเบียบ จัดกลุ่มและแยกประเภทของข้อมูล การลงรหัสข้อมูล การตีความข้อมูล และนำเสนอในลักษณะการบรรยายและพรรณนาความ

ผลการศึกษา

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของประชากร

พบว่า ประชากรที่ศึกษาส่วนใหญ่เป็นนักศึกษารหัส 58 จำนวน 13 คน ร้อยละ 24.07 เพศหญิง จำนวน 52 คน ร้อยละ 96.30 มีช่วงอายุระหว่าง 25-30 ปี จำนวน 37 คน ร้อยละ 68.52 จบการศึกษาด้านจิตวิทยา จำนวน 28 คน ร้อยละ 51.85 จบการศึกษาจากมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ จำนวน 14 คน ร้อยละ 25.93 มีประสบการณ์ทำงานก่อนเข้าศึกษา จำนวน 40 คน ร้อยละ 74.07 มีประสบการณ์ทำงานระยะเวลา 1-4 ปี จำนวน 27 คน ร้อยละ 50.00

2. ผลการวิเคราะห์ความคาดหวังและความพึงพอใจ

พบว่า นักศึกษามีความคาดหวังต่อการจัดการเรียนการสอนโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.18$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดเป็น 3 อันดับแรก ได้แก่ ด้านอาจารย์ผู้สอน ($\bar{X}=4.24$) ด้านหลักสูตร ($\bar{X}=4.23$) ด้านการวัดและประเมินผล ($\bar{X}=4.18$)

และพบว่า นักศึกษามีพึงพอใจต่อการจัดการเรียนการสอนโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}=4.35$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดเป็น 3 อันดับแรก ได้แก่ ด้านกิจกรรมเสริมหลักสูตร ($\bar{X}=4.58$) ด้านกระบวนการเรียนการสอน ($\bar{X}=4.48$) ด้านอาจารย์ผู้สอน ($\bar{X}=4.47$) ดังแสดงในตารางที่ 1 ซึ่งสอดคล้องกับความคิดเห็นของนักศึกษาต่อการจัดการเรียนการสอนจากโครงการสัมมนาเพื่อพัฒนาหลักสูตรประจำปี ดังนี้

อาจารย์ทุกท่านที่สอนสามารถถ่ายทอดความรู้ได้ดีมาก และเป็นผู้ที่มีความเชี่ยวชาญในเรื่องที่สอนเป็นอย่างดี ในกระบวนการเรียนการสอนนักศึกษาได้มีโอกาสเรียนรู้จากผู้ช่วยจริง อาจารย์ได้เปิดโอกาสให้มีการอภิปราย ชักถามเพิ่มเติมระหว่างเรียนตลอดเวลา และอาจารย์จะวิพากษ์และให้คำแนะนำทุกครั้งในการทำรายงานกรณีศึกษา ซึ่งช่วยให้นักศึกษาที่มีความรู้ความเข้าใจเพิ่มขึ้น ส่วนสถานที่เรียนทั้ง 3 แห่งแตกต่างกันบ้าง ที่คณะแพทยศาสตร์โรงพยาบาลรามาธิบดี ห้องเรียนสะดวกสบายและมีความเหมาะสมในการเรียนการสอนดี ที่คณะแพทยศาสตร์ศิริราช ห้องเรียนดูแออัด มีขนาดเล็ก โต๊ะเรียนเป็นแบบเลคเชอร์ไม่ค่อยสะดวกในการวางหนังสือและสิ่งของ เครื่องเขียน ไม่มีห้องหรือสถานที่ให้นั่งรอเมื่อไปติดต่อ ส่วนที่สถาบันแห่งชาติเพื่อการพัฒนาเด็กและครอบครัว ห้องเรียนเหมาะสมดี

(ข้อคิดเห็นจากโครงการสัมมนาปี 2559)

คณาจารย์มีความรู้เฉพาะด้านและให้ข้อมูลปฐมภูมิในการเรียนการสอนได้อย่างดีมาก โดยเฉพาะในบางเรื่องที่เราอาจจะไม่สามารถหาอ่านจากแหล่งเรียนรู้ภายนอกได้ ขณะสอนอาจารย์จะกระตุ้นให้เกิดการแลกเปลี่ยนอยู่เสมอ และสนับสนุนให้ค้นคว้าข้อมูลเพิ่มเติม สถานที่เรียน ที่คณะแพทยศาสตร์โรงพยาบาลรามาธิบดี ห้องเรียนเอื้อต่อการเรียน มีอุปกรณ์ครบครันทั้งไวท์บอร์ด กระดาษ ปากกา คอมพิวเตอร์ รวมถึงโต๊ะเรียนค่อนข้างสะดวกสบาย ที่คณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล บรรยากาศผ่อนคลายและหาความรู้รอบตัวได้ เช่น มีพิพิธภัณฑ์และชุมชน ส่วนห้องเรียนอาจจะมีโต๊ะเรียนและเครื่องปรับอากาศที่ไม่ค่อยสมบูรณ์

(ข้อคิดเห็นจากโครงการสัมมนาปี 2560)

อาจารย์มีความเชี่ยวชาญและมีประสบการณ์ตรงในวิชาที่สอน จึงทำให้นักศึกษามีความเข้าใจการเรียนการสอนง่ายขึ้นมาก อาจารย์เป็นที่ปรึกษาด้านวิชาการและเป็นต้นแบบที่ดีให้กับนักศึกษา อาจารย์มีการประยุกต์รูปแบบการสอนเพื่อให้เหมาะสมกับผู้เรียนเป็นอย่างดี ใช้ประสบการณ์ตรงในการถ่ายทอดองค์ความรู้ และเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วม ส่วนที่เรียนที่คณะแพทยศาสตร์โรงพยาบาลรามาธิบดี มีห้องเรียนเหมาะสมดี การจัดการเรียนการสอนที่คลินิกผู้ป่วยนอกสะดวกดี ที่คณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล ห้องเรียนเหมาะสม และที่สถาบันแห่งชาติเพื่อการพัฒนาเด็กและครอบครัว ห้องเรียนเหมาะสมและรวมทั้งมีห้องพักนักศึกษา

(ข้อคิดเห็นจากโครงการสัมมนาปี 2561)

ตารางที่ 1 ค่าคะแนนเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับความคาดหวังและความพึงพอใจของนักศึกษาต่อการจัดการเรียนการสอน (N=54)

รายการ	ความคาดหวัง			ความพึงพอใจ		
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1. ด้านหลักสูตร	4.23	0.69	มากที่สุด	4.30	0.63	มากที่สุด
2. ด้านอาจารย์ผู้สอน	4.24	0.67	มากที่สุด	4.47	0.59	มากที่สุด
3. ด้านกระบวนการเรียนการสอน	4.16	0.70	มาก	4.48	0.63	มากที่สุด
4. ด้านทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม	4.11	0.70	มาก	4.01	0.63	มาก
5. ด้านกิจกรรมเสริมหลักสูตร	4.17	0.70	มาก	4.58	0.62	มากที่สุด
6. ด้านการวัดและประเมินผล	4.18	0.70	มาก	4.24	0.68	มากที่สุด
รวม	4.18	0.64	มาก	4.35	0.58	มากที่สุด

3. ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างความคาดหวังและความพึงพอใจ

พบว่า นักศึกษามีความคาดหวังและความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนการสอนโดยภาพรวมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า นักศึกษามีความคาดหวังและความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนการสอนแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 จำนวน 3 ด้าน คือ ด้านอาจารย์ผู้สอน ด้านกระบวนการเรียนการสอน และด้านกิจกรรมเสริมหลักสูตร และพบว่า โดยภาพรวมคะแนนระดับความพึงพอใจสูงกว่าระดับความคาดหวัง จำนวน 5 ด้าน ยกเว้นด้านทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมที่มีคะแนนระดับความพึงพอใจต่ำกว่าระดับความคาดหวัง ดังแสดงในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 เปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างความคาดหวังและความพึงพอใจของนักศึกษาต่อการจัดการเรียนการสอน

รายการ	ความคาดหวัง		ความพึงพอใจ		t	df	Sig.
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.			
1. ด้านหลักสูตร	4.23	0.69	4.30	0.63	-0.94	53	0.34
2. ด้านอาจารย์ผู้สอน	4.24	0.67	4.47	0.59	-3.37	53	0.00*
3. ด้านกระบวนการเรียนการสอน	4.16	0.70	4.48	0.63	-4.18	53	0.00*
4. ด้านทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม	4.11	0.70	4.01	0.63	-1.17	53	0.24
5. ด้านกิจกรรมเสริมหลักสูตร	4.17	0.70	4.58	0.62	-5.83	53	0.00*
6. ด้านการวัดและประเมินผล	4.18	0.70	4.24	0.68	-0.73	53	0.46
รวม	4.18	0.64	4.35	0.58	-2.64	53	0.01*

* มีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05

4. ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบความคาดหวังจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

พบว่า ความคาดหวังของนักศึกษาต่อการจัดการเรียนการสอน จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล โดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

5. ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบความพึงพอใจ จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

พบว่า ความพึงพอใจของนักศึกษาต่อการจัดการเรียนการสอน จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน แต่เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า รหัสนักศึกษาที่แตกต่างกันส่งผลให้มีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนการสอนด้านหลักสูตรและด้านทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

เมื่อเปรียบเทียบเป็นรายคู่ด้านหลักสูตร พบว่า นักศึกษารหัส 56 มีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนการสอนแตกต่างกันกับนักศึกษารหัส 58, 59 และนักศึกษารหัส 57 มีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนการสอนแตกต่างกันกับนักศึกษารหัส 59 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

เมื่อเปรียบเทียบเป็นรายคู่ด้านทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม พบว่า นักศึกษารหัส 56 มีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนการสอนแตกต่างกันกับนักศึกษารหัส 59, 60 และนักศึกษารหัส 57 มีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนการสอนแตกต่างกันกับนักศึกษารหัส 59 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการศึกษาความคาดหวังและความพึงพอใจของนักศึกษาต่อการจัดการเรียนการสอนหลักสูตรวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาเด็ก วิทยาลัยและครอบครัว มหาวิทยาลัยมหิดล สามารถนำมาสรุปและอภิปรายผลพอสังเขปได้ ดังนี้

1. พบว่า นักศึกษามีความคาดหวังต่อการจัดการเรียนการสอนของหลักสูตร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านเรียงจากมากไปน้อย ได้แก่ ด้านอาจารย์ผู้สอน ด้านหลักสูตร ด้านการวัดและประเมินผล ด้านกิจกรรมเสริมหลักสูตร ด้านกระบวนการเรียนการสอน และด้านทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม ตามลำดับ สอดคล้องกับผลการศึกษาของอารีรักษ์ มีแจ้ง (2552) ที่ศึกษาเรื่องความคาดหวังและความพึงพอใจของนิสิตที่มีต่อการศึกษาในหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษาอังกฤษ มหาวิทยาลัยนเรศวรที่พบว่า นิสิตมีความคาดหวังต่อการศึกษาในหลักสูตรโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยเฉพาะด้านอาจารย์ผู้สอน นิสิตมีความคาดหวังสูงสุด รองลงมาคือ ด้านปัจจัยสนับสนุนการเรียนการสอน ด้านเนื้อหา และด้านกิจกรรมการเรียนการสอน ตามลำดับ และสอดคล้องกับผลการศึกษาของรัตนา บุตรดีและอารีธา โคตรเครื่อง (2556) ที่ศึกษาเรื่องความคาดหวังและความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนการสอนรายวิชามนุษย์กับการเรียนรู้ หมวดวิชาศึกษาทั่วไป มหาวิทยาลัยมหาสารคามที่พบว่า นิสิตมีความคาดหวังต่อการเรียนการสอนโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยด้านอาจารย์ผู้สอนมีความคาดหวังสูงสุด รองลงมาคือ ด้านเนื้อหาวิชา

ด้านการเรียนการสอน และด้านสื่อสนับสนุนการเรียนการสอนตามลำดับ และสอดคล้องกับการศึกษาของพร พรหมหาราช (2552) ที่ศึกษาเรื่องการเปรียบเทียบความคาดหวังของผู้ปกครองกับนักศึกษาต่อการศึกษาในคณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ที่พบว่า ผู้ปกครองและนักศึกษาให้ความคาดหวังในด้านอาจารย์ผู้สอนมากที่สุดเช่นกัน ซึ่งการที่นักศึกษามีความคาดหวังต่ออาจารย์ผู้สอนเป็นอันดับแรกนั้น ก็เนื่องจากอาจารย์ผู้สอนมีความสำคัญต่อการถ่ายทอดองค์ความรู้ต่างๆ แก่ผู้เรียน ซึ่งสอดคล้องกับบันลือ พุกกะวัน (2531) ที่กล่าวว่า ครูมีหน้าที่สอนคน เพราะการสอนคนให้มีความรู้เป็นเรื่องยิ่งใหญ่ เป็นเรื่องที่ต้องใช้เทคนิคที่ได้รับการฝึกหัดมาอย่างมากพอ จึงจะสอนได้ดี สอนคนให้มีจิตใจสูงส่ง หรือครูคือผู้นำทางวิญญาณ

ส่วนความพึงพอใจที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนหลักสูตร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านเรียงจากมากไปน้อย ได้แก่ ด้านกิจกรรมเสริมหลักสูตร ด้านกระบวนการเรียนการสอน ด้านอาจารย์ผู้สอน ด้านหลักสูตร ด้านการวัดและประเมินผล และด้านทรัพยากรและสิ่งแวดลอม ตามลำดับ สอดคล้องกับผลการศึกษาของสาลินี จงใจสุธรรม (2553) ที่ศึกษาเรื่องความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อกระบวนการจัดการเรียนการสอนระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราชที่พบว่า นักศึกษามีความพึงพอใจการจัดการเรียนการสอนโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยเรียงจากมากไปหาน้อยคือ ด้านคุณลักษณะของอาจารย์ผู้สอน ด้านหลักสูตรและเนื้อหา ด้านวิธีการสอนและกิจกรรมการสอน ด้านประเมินผลการเรียนการสอน และด้านปัจจัยสนับสนุนการเรียนการสอนน้อยที่สุดตามลำดับ และสอดคล้องกับผลการศึกษาของอมรรัตน์ เสตสุวรรณและอรชร ศรีไทรล้วน (2557) ที่ศึกษาเรื่องความพึงพอใจของนักศึกษาพยาบาล ชั้นปีที่ 4 ปีการศึกษา 2556 ต่อคุณภาพหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต คณะพยาบาลศาสตร์กึ่งการุณย์ มหาวิทยาลัยนวมินทราชราชที่พบว่า นักศึกษาส่วนใหญ่มีความพึงพอใจต่อคุณภาพหลักสูตรโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เรียงจากคะแนนมากไปหาน้อยได้แก่ ด้านหลักสูตร ด้านวัตถุประสงค์ของหลักสูตร ด้านกระบวนการเรียนการสอน ด้านอาจารย์ ด้านวัดผลและประเมินผล ด้านกิจกรรมเสริมหลักสูตร และด้านทรัพยากรและสิ่งแวดลอมตามลำดับ และสอดคล้องกับผลการศึกษาของปฐมเดช อภิชาติชัยเดชา (2554) ที่ศึกษาเรื่องความพึงพอใจของนักศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาบัญชีที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนของคณะบัญชี มหาวิทยาลัยปทุมธานีที่พบว่า นักศึกษามีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนการสอนสาขาบัญชี โดยภาพรวมอยู่ในระดับดีมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านแล้วพบว่า ด้านอาจารย์ผู้สอน ด้านเนื้อหา ด้านการประเมินผลการเรียน อยู่ในระดับดีมาก ส่วนด้านปัจจัยการสนับสนุนการเรียนการสอน อยู่ในระดับปานกลาง

2. จากผลการศึกษาเปรียบเทียบความคาดหวังและความพึงพอใจของนักศึกษาต่อการจัดการเรียนการสอนของหลักสูตรพบว่า นักศึกษามีความคาดหวังก่อนเข้าศึกษาและมีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนการสอนของหลักสูตรโดยภาพรวมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า นักศึกษามีความคาดหวังก่อนเข้าศึกษาและมีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนการสอนของหลักสูตรแตกต่างกัน 3 ด้าน คือด้านอาจารย์ผู้สอน ด้านกระบวนการเรียนการสอน และด้านกิจกรรมเสริมหลักสูตร คงเนื่องจากหลักสูตรวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาเด็ก วิทยาลัยและครอบครัวมีคณาจารย์ประจำหลักสูตรและอาจารย์ผู้สอนทุกคนเป็นผู้เชี่ยวชาญด้านจิตเวชเด็ก วัยรุ่น และครอบครัว ด้านจิตวิทยาเด็กและพฤติกรรม และด้านการศึกษาพิเศษ มีประสบการณ์สอนและงานวิจัยเกี่ยวกับด้านการพัฒนาเด็ก วัยรุ่นและครอบครัวทุกคน รวมถึงอาจารย์พิเศษที่หลักสูตรเชิญมาสอนและนักวิชาชีพที่ช่วยทำการเรียนการสอนก็ล้วนเป็นผู้ที่มีประสบการณ์ทำงานด้านจิตวิทยาเด็ก วัยรุ่นและครอบครัว จึงทำให้กระบวนการเรียนการสอนของหลักสูตรสามารถตอบสนองต่อความต้องการของนักศึกษาได้ในระดับที่สูง หลักสูตรใช้กระบวนการจัดการเรียนการสอนหลากหลายรูปแบบ เช่น การบรรยาย อภิปรายกลุ่ม มอบหมายงาน สังเกตการณ์และฝึกปฏิบัติจริงในพื้นที่ปฏิบัติงานของอาจารย์ผู้สอน ทั้งนี้หลักสูตรยังมีรายวิชาฝึกปฏิบัติงานซึ่งอยู่ในหมวดวิชาบังคับ นักศึกษาทุกคนจะต้องฝึกปฏิบัติงานอย่างน้อย 90 ชั่วโมง นอกจากนี้หลักสูตรยังให้ความสำคัญกับกิจกรรมเสริมหลักสูตรเพื่อพัฒนานักศึกษาให้มีทักษะด้านความรู้ (Hard Skills) และทักษะด้านอารมณ์ (Soft Skills) สำหรับการทำงานด้านจิตวิทยาเด็ก วัยรุ่นและครอบครัว โดยนักศึกษาทุกคนจะต้องเข้าร่วมกิจกรรมในฐานะเป็นผู้รับการอบรมจากผู้เชี่ยวชาญ เช่น กิจกรรมอบรม Parent Management Training: PMT กิจกรรมอบรม Mindfulness and self-development เป็นต้น และนักศึกษาเป็นผู้ร่วมจัดกิจกรรมกับคณาจารย์ประจำหลักสูตร เช่น กิจกรรมสัมมนาหลักสูตรประจำปี ค่ายเด็กสมาธิสั้น ค่ายพัฒนาความนับถือตนเองในวัยรุ่น เป็นต้น

ส่วนที่นักศึกษามีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนการสอนด้านทรัพยากรและสิ่งแวดลอมต่ำกว่าความคาดหวัง คงเนื่องจากหลักสูตรเป็นโครงการร่วม 3 ส่วนงาน หลักสูตรไม่มีทรัพยากรสำหรับการจัดการเรียนการสอนของตนเอง ต้องอาศัยทรัพยากรส่วนกลางของส่วนงานที่มีอยู่สำหรับการเรียนการสอน

3. ผลจากการศึกษาเปรียบเทียบความคาดหวังของนักศึกษาต่อการจัดการเรียนการสอน จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า โดยภาพรวมนักศึกษาที่มีปัจจัยส่วนบุคคลแตกต่างกันมีความคาดหวังต่อการจัดการเรียนการสอนของหลักสูตรไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 สอดคล้องกับผลการศึกษาของอารีรักษ์ มีแจ่ม (2552) ที่ศึกษาเรื่องความคาดหวังและความพึงพอใจของนิสิตที่มีต่อการศึกษาในหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษาอังกฤษ มหาวิทยาลัยนเรศวรที่พบว่า เพศที่แตกต่างกันมีความคาดหวังต่อการจัดการศึกษาไม่แตกต่างกัน ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะหลักสูตรได้เผยแพร่ข้อมูลรายละเอียดของหลักสูตรต่อสาธารณะผ่านเว็บไซต์บัณฑิตวิทยาลัยและเว็บไซต์ส่วนงานเจ้าของหลักสูตร ทำให้ผู้สนใจจะเข้าศึกษาต่อสามารถได้รับข้อมูลรายละเอียดหลักสูตรอย่างครบถ้วน อีกทั้งหลักสูตรมีกระบวนการคัดเลือกนักศึกษาใหม่อย่างเข้มข้น ประชากรที่ศึกษาวิจัยในครั้งนี้จึงเป็นนักศึกษาที่มีความตั้งใจจะเข้าศึกษาต่อเพื่อนำความรู้ไปใช้ในการปฏิบัติงานเมื่อสำเร็จการศึกษา ดังนั้นแม้ปัจจัยส่วนบุคคลแตกต่างกัน ความคาดหวังจึงไม่แตกต่างกัน

ส่วนผลการศึกษาเปรียบเทียบความพึงพอใจของนักศึกษาต่อการจัดการเรียนการสอน จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า โดยภาพรวมนักศึกษาที่มีปัจจัยส่วนบุคคลแตกต่างกันมีความพึงพอใจของนักศึกษาต่อการจัดการเรียนการสอนของหลักสูตรไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 สอดคล้องกับผลการศึกษาของรอยพิมพ์ใจ เพชรกุล และคณะ (2553) ที่ศึกษาเรื่องความพึงพอใจของนักศึกษาต่อการจัดการเรียนการสอนและการให้บริการมหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราชที่พบว่า นักศึกษาที่มีเพศ ชั้นปี และสังกัดคณะแตกต่างกันมีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนการสอนไม่แตกต่างกัน แต่ไม่สอดคล้องกับผลการศึกษาของสาลีณี จงใจสุธรรม (2553) ที่ศึกษาเรื่องความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อกระบวนการจัดการเรียนการสอนระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราชที่พบว่า นักศึกษาที่มีเพศและสถานภาพการทำงานแตกต่างกันมีความพึงพอใจต่อกระบวนการจัดการเรียนการสอนแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และไม่สอดคล้องกับผลการศึกษาของมนตรี สังข์ทอง และคณะ (2556) ที่ศึกษาเรื่องความพึงพอใจของนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิที่มีต่อการเรียนการสอนปรับพื้นฐานวิชาคณิตศาสตร์ที่พบว่า นักศึกษาที่เพศ สาขา และคณะแตกต่างกันมีความพึงพอใจต่อการเรียนการสอนในภาพรวมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

แต่เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า รหัสนักศึกษาที่แตกต่างกันส่งผลให้มีความพึงพอใจแตกต่างกันในด้านหลักสูตรและด้านทรัพยากรและสิ่งแวดล้อม เมื่อเปรียบเทียบเป็นรายคู่ด้านหลักสูตรพบว่า นักศึกษารหัส 56 มีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนการสอนแตกต่างกันกับนักศึกษารหัส 58, 59 และนักศึกษารหัส 57 มีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนการสอนแตกต่างกันกับนักศึกษารหัส 59 และเมื่อเปรียบเทียบเป็นรายคู่ด้านทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมพบว่า นักศึกษารหัส 56 มีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนการสอนแตกต่างกันกับนักศึกษารหัส 59, 60 และนักศึกษารหัส 57 มีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนการสอนแตกต่างกันกับนักศึกษารหัส 59 สอดคล้องกับผลการศึกษาของอารีรักษ์ มีแจ่ม (2552) ที่ศึกษาเรื่องความคาดหวังและความพึงพอใจของนิสิตที่มีต่อการศึกษาในหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษาอังกฤษ มหาวิทยาลัยนเรศวรที่พบว่า นิสิตที่มีชั้นปีแตกต่างกันมีความพึงพอใจต่อการศึกษาในภาพรวมแตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า มีความแตกต่างกัน 3 ด้านคือ ด้านอาจารย์ผู้สอน ด้านเนื้อหาวิชา และด้านปัจจัยสนับสนุนการเรียนการสอน

สรุปผลการวิจัย

นักศึกษามีความคาดหวังต่อการจัดการเรียนการสอนหลักสูตรวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาเด็ก วิทยาลัยและครอบครัว โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และนักศึกษามีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนการสอน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

นักศึกษามีความคาดหวังและความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนการสอนโดยภาพรวมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และพบว่า ภาพรวมคะแนนระดับความพึงพอใจสูงกว่าระดับความคาดหวัง

นักศึกษาที่มีปัจจัยส่วนบุคคลแตกต่างกัน มีความคาดหวังต่อการจัดการเรียนการสอนในภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน และนักศึกษาที่มีปัจจัยส่วนบุคคลแตกต่างกัน มีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนการสอนในภาพรวมไม่แตกต่างกัน แต่เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า รหัสนักศึกษาที่แตกต่างกันส่งผลให้มีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนการสอนด้านหลักสูตรและด้านทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ประโยชน์ที่ได้จากงานวิจัย

สามารถนำผลการวิจัยไปเป็นข้อมูลสำหรับปรับปรุงและพัฒนาการจัดการเรียนการสอน การประชาสัมพันธ์หลักสูตร ตลอดจนการปรับปรุงหลักสูตรให้มีประสิทธิภาพและตรงต่อความต้องการของนักศึกษาให้มากยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะ

หลักสูตรควรจัดหางบประมาณสำหรับปรับปรุงทรัพยากรต่าง ๆ ให้เอื้อต่อการจัดการเรียนการสอนเพิ่มขึ้น ควรเพิ่มสถานที่ฝึกปฏิบัติงานให้มีความหลากหลาย อาจจะทำข้อตกลงความร่วมมือทางวิชาการร่วมกับหน่วยงานต่าง ๆ ที่ทำงานด้านจิตวิทยาเด็ก วิทยาลัยและครอบครัว และในกิจกรรมปฐมนิเทศนักศึกษาใหม่ประจำปี ควรแจ้งข้อจำกัดด้านทรัพยากรของหลักสูตรโดยเฉพาะห้องเรียน และห้องพักนักศึกษาให้นักศึกษาทราบ เพื่อให้นักศึกษาจะได้เตรียมตัววางแผนในการเรียนการสอนและการทำกิจกรรม

Ethic Committee No.

ได้รับการรับรองโครงการวิจัยจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยสถาบันวิจัยประชากรและสังคม (ศจ.วปส.) มหาวิทยาลัยมหิดล IPSR-IRB-2018-255 เมื่อวันที่ 27 กันยายน 2561

กิตติกรรมประกาศ

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณ ผศ.ดร. บัญญัติ ยงยวน ผศ.ดร. วิมลทิพย์ มุสิกพันธ์ และอ.ดร. พัชรินทร์ เสรี ที่ได้กรุณาเป็นผู้ทรงคุณวุฒิ ตรวจสอบเครื่องมือวิจัย และคณะกรรมการบริหารหลักสูตรวิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาเด็ก วิทยาลัยและครอบครัวที่อนุญาตให้ใช้ข้อมูลจากโครงการสัมมนาพัฒนาหลักสูตรประจำปีเพื่อประกอบการทำวิจัยในครั้งนี้ ขอขอบคุณนักศึกษาหลักสูตรวิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาจิตวิทยาเด็ก วิทยาลัยและครอบครัวทุกคนที่ได้กรุณาตอบแบบสอบถาม และขอขอบคุณสถาบันแห่งชาติเพื่อการพัฒนาเด็กและครอบครัว มหาวิทยาลัยมหิดล

บรรณานุกรม

- บันลือ พฤกษ์วัน. (2531). หลักสูตรกับบูรณาการทางการสอน. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช จำกัด.
- ปฐมเดช อภิชาติชัยเดชา. (2554). ความพึงพอใจของนักศึกษาระดับปริญญาตรี สาขาบัญชีที่มีต่อการจัดการเรียนการสอนของคณะบัญชี มหาวิทยาลัยปทุมธานี. วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยปทุมธานี, 3(1), 84-89.
- พร พรหมหาราช. (2552). การเปรียบเทียบความคาดหวังของผู้ปกครองและนักศึกษาต่อการศึกษาในคณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ (วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต). เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- มนตรี สังข์ทอง และคณะ. (2556). ความพึงพอใจของนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิที่มีต่อการเรียนการสอนปรับพื้นฐานวิชาคณิตศาสตร์. วารสารสมาคมนักวิจัย, 18(3), 67-79.
- รอยพิมพ์ใจ เพชรกุล และคณะ. (2553). ความพึงพอใจของนักศึกษาต่อการจัดการเรียนการสอนและการให้บริการ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช. วิชาการวารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช, 29(2), 35-45.
- รัตนา บุตรี และอารีชา โคตรเครื่อง. (2556) ความคาดหวังและความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนการสอนรายวิชามนุษย์กับการเรียนรู้หมวดวิชาศึกษาทั่วไป มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. วารสารสาระคาม, 4(2), 55-70.
- สาลีณี จงใจสุธรรม. (2553). ความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อกระบวนการจัดการเรียนการสอนระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช. วิชาการวารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช, 29(2), 25-33.
- สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา. ประกาศคณะกรรมการการอุดมศึกษา เรื่อง แนวทางการปฏิบัติตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิระดับอุดมศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2552. ลงวันที่ 16 กรกฎาคม 2562.
- สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา. เกณฑ์คุณภาพการศึกษาเพื่อการดำเนินการที่เป็นเลิศ ฉบับปี 2558-2561. สืบค้น พฤศจิกายน 2561 จาก <http://www.edpex.org/2016/04/edpexcriteria58-61.html>

อมรรัตน์ เสตสุวรรณ และอรชร ศรีไทรล้วน. (2557). ความพึงพอใจของนักศึกษาพยาบาล ชั้นปีที่ 4 ปีการศึกษา 2556 ต่อคุณภาพหลักสูตรพยาบาลศาสตรบัณฑิต คณะพยาบาลศาสตร์เกื้อการุณย์ มหาวิทยาลัยนวมินทราธิราช. วารสารเกื้อการุณย์, 21(ฉ. พิเศษ), 59-76.

อารีรักษ์ มีแจ้ง. (2552). ความคาดหวังและความพึงพอใจของนิสิตที่มีต่อการศึกษาในหลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาภาษาอังกฤษ มหาวิทยาลัยนเรศวร. วารสารมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร, 6(3), 69-86.